

2022

PRAKTIČNI VODIČ
**PRIMENA TEHNOLOGIJE
U POSTUPKU MEDIJACIJE**
ONLINE MEDIJACIJA

Alternative Dispute Resolution Center
Mediation Center Mitrovica

NATIONAL
ENDOWMENT
FOR
DEMOCRACY

SUPPORTING FREEDOM AROUND THE WORLD

Praktični vodič

Primena tehnologije u postupku medijacije - Online medijacija

Autor:

Besim M. Kajtazi, licencirani medijator

Saradnici:

Zana Syla

Besnik Uka

Objavljeno u okviru projekta „*Olakšavanje pristupa pravdi na severu Kosova*“ od strane:

Alternative Dispute Resolution Center
Mediation Center Mitrovica

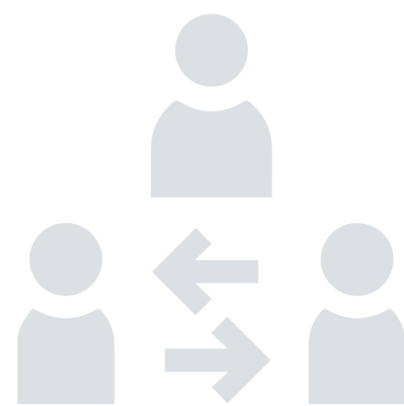
Centar za alternativno rešavanje sporova („ADRC“) je multietnička nevladina i neprofitna organizacija sa sedištem u Mitrovici, čiji je rad usmeren na pružanje platforme za međuetnički zajednički angažman i međusobno razumevanje, promovisanje ljudskih prava, mira i razvoja zajednica u Mitrovici. ADRC je takođe specijalizovan u području medijacije i podržao je i podržava osnaživanje pravosudnog sistema, posebno u Mitrovici i šire.

Uz podršku:

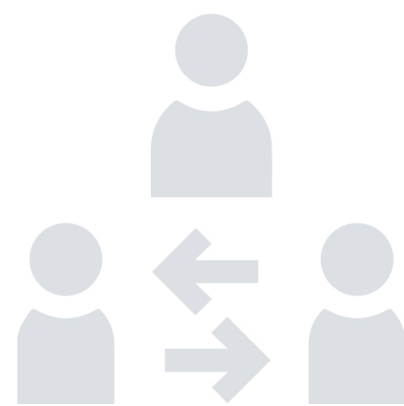
Sadržaj ove publikacije odgovornost je autora i ni na koji način ne odražava ili predstavlja stavove National Endowment for Democracy („NED“). Nijedan deo ove publikacije ne sme se reproducirati u bilo kojem obliku i/ili na bilo koji način bez dopuštenja.

Mitrovica, Novembar 2022.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
I. OPŠTE INFORMACIJE O ONLINE MEDIJACIJE.....	2
Online medijacija	2
Korišćenje tehnologije u online medijacije.....	4
Principi online medijacije.....	6
Učesnici u postupku online medijacije	8
Prava i obaveze učesnika u postupku online medijacije.....	8
Trajanje i troškovi postupka online medijacije.....	10
Profesionalno osposobljavanje i promovisanje online medijacije	14
II. KORACI U POSTUPKU ONLINE MEDIJACIJE.....	16
Sporazum stranaka o sprovođenju online medijacije.....	16
Potpisivanje sporazuma o pokretanju postupka online medijacije.....	16
Sesije online medijacije	17
Postizanje sporazuma u online medijacije.....	17
Prekid i okončanje postupka online medijacije	18
Pravni efekat sporazuma online medijacije	19
III. SPISAK RESURSA	21

UVOD

Medijacija je postupak vansudskog rešavanja nesporazuma ili sporova između subjekata prava, u kojem su stranke uključene u spor i biraju jednog ili više medijatora koji će im pomoći u postizanju zadovoljavajućeg rešenja, putem dogovora obeju strana i sklapanja sporazuma o postupku medijacije, u skladu sa uslovima utvrđenim Zakonom br. 06/L-009 o medijaciji (dalje u tekstu: Zakon o medijaciji).¹

Sporazum o medijaciji postignut u postupku medijacije (dalje u ovom tekstu: sporazum o medijaciji) smatra se pravosudnim sporazumom i izvršnim dokumentom – stoga je obvezujući za stranke. Prekid ili poništavanje sporazuma postignutog u medijaciji sprovodi se samo u sudskim postupku.

Postupak medijacije sprovodi se na osnovu slobodne volje stranaka i uz njihovo fizičko učešće i medijatora koji je uključen u postupak. Međutim, postupak medijacije može se postići i kroz tehnologiju, dakle, virtuelno bez fizičke prisutnosti (Dalje u ovom tekstu: Online medijacija).

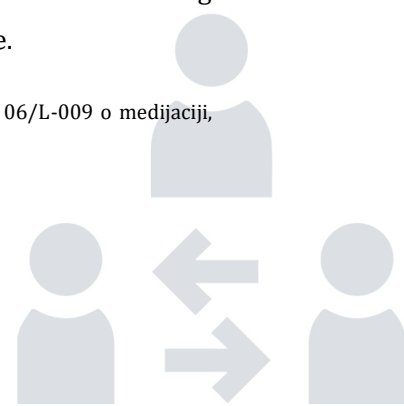
Člankom 11.4 Zakona o medijaciji predviđena je mogućnost da stranke uključene u postupak medijacije budu prisutne i putem tehnologije i to je takođe jedna od inovacija ovog zakona koja je na snazi od septembra 2018. godine.² Međutim, Zakon o medijaciji nije objasnio odnosi li se to samo na sesije medijacije ili na sav postupak medijacije, uključujući potpisivanje sporazuma.³ Istovremeno, podzakonski akti, u skladu sa Zakonom o medijaciji, opisano je u članu 11.4 i nije objašnjeno kako koristiti tehnologiju u postupku medijacije. Isto tako, Zakon o medijaciji nije dao nikakvu definiciju pojma „tehnologija” uprkos činjenici da ovaj pojam uključuje širok pojam za koji su različiti rečnici i istraživači dali različite definicije. Istovremeno, upotreba termina „tehnologija” znatno se menjala tokom decenija, a značenje ovog termina u različitim naukama i na različitim jezicima je različito. Stoga, prema pravnom okviru koji je na snazi u pogledu medijacije, nemamo preciznu definiciju ovog pojma. Tome treba dodati i činjenicu da je elektronski potpis, relevantan za deo sporazuma o medijaciji, još uvek neprimenjiv, a ti aspekti čine celokupnu online medijaciju u Kosovo koje još uvek nije dovoljno jasno i/ili sprovedeno.

Praktični vodič „Primena tehnologije u postupku medijacije - Online medijacija” prvi je konkretan i praktičan materijal, i jedan od najvažnijih doprinosa u dosadašnjoj upotrebi tehnologije u medijaciji ili online medijacije u Kosovo. Vodič je izrađen u skladu sa odredbama zakonodavstva koje je stupilo na snagu u pogledu medijacije i zakonodavstva koje je stupilo na snagu u pogledu elektronskog potpisa i drugih elektronskih usluga. Nadalje, ovaj se vodič odnosi i na dobre prakse.

¹ Zakon br. 06/L-009 o medijaciji (Službeni list, br. 14, 20. avgust, 2018.) Stupanjem na snagu Zakona br. 06/L-009 o medijaciji, Zakon br. 03/L-057 o medijaciji (Službeni list, br. 41, 01 novembar 2008) je ukinut

² Medijacija na Kosovu: vidi i preporuke, Alternativni centar za rešavanje sporova (ADRC), 2021, 24-29

³ ibid, str. 27

Osim navedenog, svrha ovog praktičnog vodiča je doprineti pravilnom, pravednom, usklađenom i pouzdanom funkcionisanju online medijacije, u skladu sa važećim zakonodavstvom. Time se doprinosi osnaživanju sistema medijacije a pristup pravdi se čini primenivijim i efikasnijim.

Cilj Vodiča je informisati i pružiti znanje široj javnosti, ali posebno i prvenstveno medijatorima zemlje i Posrednička Komora Kosova (PKK), relevantnim institucijama (kao što su Ministarstvo pravde „MP“, Sudski savet Kosova „SSK“, Tužilački savet Kosova „TSK“, Akademija pravde „AP“ itd.) i onima koji su uključeni u postupak medijacije i učestvuju u njemu. Takođe, cilj vodiča je uticati na relevantne institucije kako bi se dodatno unapredilo i pojasnilo relevantno zakonodavstvo povezano sa online medijacijom u Kosovo i funkcijom sprovođenja elektronskog potpisa.

Vodič je pripremljen i objavljen u okviru projekta „*Olakšavanje pristupa pravdi na severu Kosova*“ koji sprovodi Centar za alternativno rešavanje sporova („ADRC“) poznat kao Centar za medijaciju u Mitrovici („MCM“),⁴ a podržava ga National Endowment for Democracy („NED“). Opšti cilj projekta je da se manjinskim zajednicama olakša pristup pravdi i veća pravosudna integracija na Kosovu.

I. OPŠTE INFORMACIJE O ONLINE MEDIJACIJE

Online medijacija

Definicija online medijacije ista kao i fizička medijacija, sa jedinom razlikom što se u online medijaciji postupak odvija primenom znanja i opreme informacijske tehnologije. U online medijacije svi principi, procedure i rokovi su isti kao lična medijacija. Online medijacija može biti delimična i potpuna.

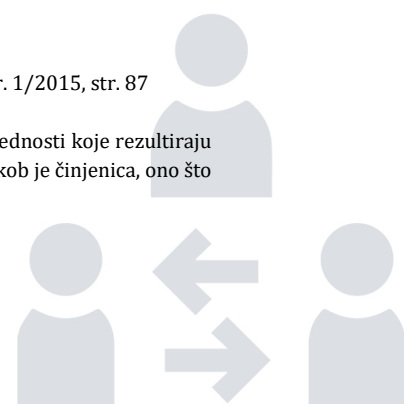
Suština, smisao i filozofija medijacije leži u činjenici da su nesporazumi ili sporovi među ljudima uvek neodvojiv deo razvoja normalnog života.⁵ U Kosovo, Zakon o medijaciji⁶ definiše medijaciju kao vansudsku delatnost, tako da je to alternativna metoda za rešavanje sporova⁷ između pravnih subjekata, koja se razvija nezavisno o pravosudnom sistemu. Ovaj je postupak u celini dobrovoljan i

⁴ ADRC – MCM

⁵ Hajrullah Mustafa: Medijacija u pravosudnom sistemu Kosovo i njegova pozitivna efikasnost, *Opinio Juris*, br. 1/2015, str. 87

⁶ Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 3 stav (1.1)

⁷ Sukob se može definisati kao situacija u kojoj se pojedinci ne slažu ili imaju različite potrebe, interese ili vrednosti koje rezultiraju napetostima između njih. Vidi Priručnik za obuku: Zakon o medijaciji – USAID, april 2022, str. 15; tačnije, "sukob je činjenica, ono što se događa i ono što obe strane ne percipiraju jednako." - Vidi Hajrullah Mustafa: Citirani papir, str. 87

s gledišta njegova izbora, kao alternativa rešavanju sporova, izbora medijatora⁸ i u smislu prihvatanja ili odbijanja predloženog sporazuma. Medijator, za razliku od sudije, nema ovlašćenja da nameća rešenje u vezi spora stranaka.⁹ Medijacija je, dakle, postupak kojim stranke traže pomoć jednog ili više medijatora, u nastojanju da se postigne sporazum u vezi sukoba koji je nastao između njih, a koji potiče iz ugovornog ili drugog pravnog odnosa.¹⁰

Postupak medijacije mogu pokrenuti stranke, sud, tužilaštvo ili nadležno upravno telo. Dakle, imamo dve vrste postupaka medijacije:

- › Postupci samoinicijativne medijacije - Postupci koje su same stranke pokrenule, tzv. samoinicijativni postupci medijacije stranaka i
- › Upućeni postupci medijacije - Postupci medijacije koje upućuju nadležna tela (sudovi, tužilaštvo i upravna tela).¹¹

Svaka od navedenih vrsta postupaka medijacije može da se sprovede uz fizičko učešće stranaka i angažovanog medijatora ili čak putem tehnologije, na virtualan način bez fizičke prisutnosti, dakle online medijacija. Članak 4 stav 11 Zakona o medijaciji daje mogućnost da se postupci medijacije sprovedu i putem informacijske tehnologije, i to:

„U postupku medijacije fizičko lice mora biti prisutno lično, putem tehnologije ili zastupanja uz suglasnost stranaka, dok ovlašćena osoba zastupa osobu u pravu.“

Ovaj stav je jedini deo zakona koji se odnosi na online medijaciju. Međutim, polazeći od činjenice da su sva načela, postupci i rokovi isti kao i kod medijacije s fizičkom prisutnošću, definicija online medijacije ostaje ista kao i kod medijacije s fizičkom prisutnošću, s jedinom razlikom što se postupak odvija primenom opreme znanja i informacijske tehnologije (internet, kompjuteri i drugi alati informacijske tehnologije poput tableta, iPada, Smart Boardsova, digitalnih kamera i slično). Uz to, formulacija ovih podzakonskih akata¹² kojima se uređuje postupak medijacije, a koje mogu

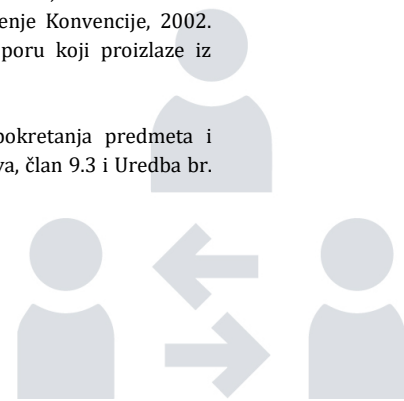
⁸ Medijator je treća i neutralna osoba, ovlašćena od strane Ministarstva pravde, ovlašćena za medijaciju između dveju ili više strana s ciljem rešavanja sporova, u skladu sa Zakonom o medijaciji, načelima, pravilima i postupcima medijacije. Vidi član 22. Zakon br. 06/L-009 o medijaciji kojim se utvrđuju uslovi za medijaciju, kao i njihov postupak sertifikovanja i licenciranja; Administrativno uputstvo (MP) br. 03/2019 o licenciranju medijatora u Kosovo i član 3 stav (1.2), Kodeksu (MD) br. 12/2019 ponašanja medijatora u Kosovo.

⁹ Vidi i uporedi B. Biti, S. Fekolli, J. Ćyrbja: Načelo poverljivosti u postupku medijacije – komparativna analiza albanskog prava, UNCITRAL ogleđnog prava i Direktive EU-a 200852EZ, str. 48

¹⁰ Direktiva 2008/52/EZ Evropskog parlamenta i Saveta 21 maja 2008 o određenim aspektima medijacije u građanskim i trgovačkim predmetima u članu 3 stavu (a) daje sledeću definiciju „Medijacija znači strukturisani postupak kojim dve ili više sukobljenih strana dobrovoljno nastoje postići dogovor o rešavanju svojeg sukoba uz pomoć medijatora na kojeg se pozivaju ili imenuju. Taj postupak mogu pokrenuti stranke ili predložiti ili naložiti sud ili predvideti pravom zemalja članica“; vidi i UNCITRAL model zakon (2002) „O međunarodnoj komercijalnoj medijaciji“ iz 2002 i Vodič za usvajanje i sprovođenje Konvencije, 2002. UNCITRAL model zakona o međunarodnoj komercijalnoj medijaciji i međunarodnim sporazumima o sporu koji proizlaze iz medijacije, 2018

¹¹ Besim M. Kajtazi: Sažetak zakonodavstva o medijaciji u Kosovo, Shkrola, Priština, april 2022, 10

¹² Administrativno uputstvo (MP) br. 05/2021 o utvrđivanju postupka medijacije samoinicijativnog pokretanja predmeta i predmeta koje je uputilo Upravno telo, član 5.2; Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta sudova, član 9.3 i Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta tužilaštva, član 9.2

pokrenuti stranke, sud, tužilaštvo ili nadležno upravno telo, gotovo je ista u članku 4 stavu 11 Zakona o medijaciji.

Dakle, uzimajući u obzir Zakon o medijaciji kao i duh i tekst ovog zakona, za potrebe ovog vodiča pojam „tehnologija“ uključuje primenu znanja i opreme informacione tehnologije za online realizaciju postupka medijacije. Pravni okvir koji uređuje i bavi se postupkom medijacije na Kosovu, iako ne razrađuje ovaj deo dublje i ne daje više smernica relevantnom članku Osnovnog zakona kroz podzakonske akte, pružio je mogućnost korišćenja tehnologije ili sprovođenja online medijacije. Prema tome, online medijacija može biti delimična ili potpuna. Delimični postupak medijacije je kada se samo deo aktivnosti kao što su komunikacija, informativne sesije, sesije medijacije odvijaju online, dok se drugi delovi kao što su potpisivanje sporazuma medijacije i relevantni dokumenti odvijaju fizičkom prisutnošću. S druge strane, potpuni postupak online medijacije je postupak u kojem se sve aktivnosti i postupci odvijaju putem interneta, uključujući potpisivanje sporazuma medijacije.

Međutim, potpuno odvijanje online medijacije u praksi je suočeno sa određenim ograničenjima koja proizlaze iz nedovoljnog okvira pravnih akata koji bi to mogli omogućiti, a to se posebno odnosi na deo sporazuma medijacije. U sadašnjim okolnostima (oktobar 2022) u kojima još nisu izdati odgovarajući podzakonski akti koje bi omogućili praktično sprovođenje elektronskog potpisa koji bi bio potreban, između ostalog, za postupak online medijacije i u nedostatku opreme osoba sa pravom na elektronski potpis, postupak online medijacije u praksi može se odvijati delimično, a samo se potpisivanje sporazuma i relevantnih dokumenata može obaviti fizičkom prisutnošću i ručno. Ovaj deo će biti detaljnije razrađen.

Nastaviće se rasprave o korišćenju tehnologije u postupku medijacije, ali jedna stvar koja je izvesnija jeste da su offline i online medijacije u načelu jednaki, osim što je online medijacije manje formalni, efektivniji i efikasniji proces. To je takođe u skladu sa samim konceptom medijacije koji je manje formalni postupak u kojem strane uključene u spor biraju jednog ili više medijatora kako bi se postiglo međusobno zadovoljavajuće rešenje. Stoga je vrlo važno i korisno da se online medijacije, kada je to moguće, koristi u najvećoj mogućoj meri, uvek u skladu sa onim što predviđa važeće zakonodavstvo.

Korišćenje tehnologije u online medijacije

Stranke uključene u postupak online medijaciju ne samo da bi trebale prepoznati važnost upotrebe tehnologije, već bi trebale biti spremne i za njeno sprovođenje.

Prihvatanjem i integracijom tehnologije u postupak medijacije moguće je uštedeti vreme i rad, a istovremeno je i priprema za budućnost „digitalne ekonomije“.

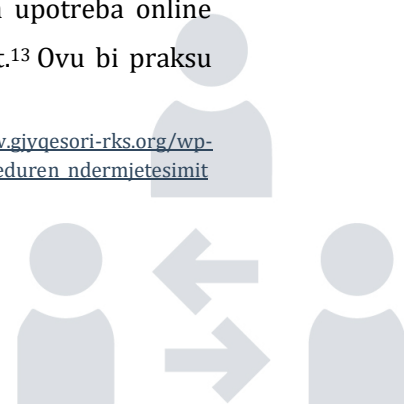
Tehnologija postaje sve raširenija i njena upotreba potpuno je promenila način na koji živimo. Stoga je vrlo važno da strane uključene u postupak online medijacije ne samo što treba da prepoznaju važnost korišćenja tehnologije, već i da budu spremne za njeno sprovođenje. Prihvatanjem i integracijom tehnologije u postupak medijacije moguće je uštedeti vreme i rad, a istovremeno je i priprema za budućnost „digitalne ekonomije“.

Svaka strana uključena u online medijaciji trebala bi:

- ✓ koristiti odgovarajuće tehnološke alate i relevantne platforme koje odgovaraju strankama i medijatora i koje su lako dostupne kako bi se korisnicima omogućilo njihovo korišćenje bez poteškoća;
- ✓ proveriti da li uključene strane i medijatora imaju pravo na elektronski potpis koji se temelji na kvalifikovanom sertifikatu i koji je uspostavljen sigurnim uređajima (ako je definisan);
- ✓ pre uvođenja platforme koja će se upotrebljavati proveriti u kojoj meri ta platforma ispunjava politike zaštite podataka i kako je osigurana privatnost u online medijaciji i da li se takva stvar sme upotrebljavati u relevantnoj instituciji u kojoj se sprovodi medijacija;
- ✓ osigurati interakciju platformi s postojećim digitalnim alatima i opremom;
- ✓ osigurati snažnu i sigurnu internetsku vezu i mirno okruženje kako se postupak online medijacije ne bi ometao;
- ✓ testirati tehnološku opremu i platforme pre početka sesije medijacije i napraviti potrebne testove pre početka sesija;
- ✓ obaviti online komunikaciju jednostavnim i razumljivim jezikom;
- ✓ osigurati da medijator na početku postupka pruži opšte informacije o procesu i efektima online medijacije;
- ✓ osigurati da svaka stranka uključena u postupak održava poverljivost postupka online medijacije;
- ✓ pomoći učesnicima u online medijaciji koji imaju manje iskustva s tehnologijom da se upoznaju sa njenom upotrebom.

Treba napomenuti da je SSK od 2020. godine doneo Odluku kojom se dopušta upotreba online metode postupka medijacije u sudovima Kosova, predlažući platformu Jitsi Meet.¹³ Ovu bi praksu

¹³ Vidi Sudski savet Kosova Rešenje br. 82/2020 (30.04.2020); https://www.gjvqesori-rks.org/wp-content/uploads/decisions/72699_Vendimi_KGJK_Nr.82_2020_Lejohet_perdorimi_metodes_online_ne_proceduren_ndermjetesimit.pdf www.jitsi.org Pogledaj link za pristup sesijama medijacije

SSK-a trebalo dodatno unaprediti u MP-u, ali i drugim institucijama, kako bi se izdali relevantni akti kojima se podstiče i pojašnjava upotreba online medijacije.

Principi online medijacije

U postupku online medijacije potrebno je primeniti sledeća načela utvrđena u Zakonu o medijaciji: jednakost stranaka; slobodno izražavanje volje stranaka; nepristranost i nezavisnost; privatnost i poverljivost.

Postupak medijacije ima niz važnih načela, čije je sprovođenje ključno za uspeh postupka online medijacije. Načela, utvrđena u Zakonu o medijaciji, koja imaju efekat i takođe se primenjuju u postupku online medijaciji su: Jednakost stranaka; Slobodno izražavanje volje stranaka; Nepristranost i nezavisnost; Privatnost i poverljivost. Treba napomenuti da je, kako u postupku medijacija s fizičkom prisutnošću, tako i na internetu, pravilna komunikacija od vitalnog značaja. Stoga su „dobri komunikacijski stavovi i veštine od vitalne važnosti za one koji žele konstruktivno delovati u smislu spora – kao strana u sukobu ili kao treća strana”.¹⁴

Kako bi se u potpunosti iskoristile prednosti online medijacije, važno je da uključene strane veruju uslugama online medijacije i primenjuju ta načela i odredbe primenjivog zakonodavstva o medijaciji. Ta su načela garancija za uključene strane ili one koje žele biti uključene u postupak medijacije, stoga kršenje/neprimetna tih načela tokom online medijacije krši postupak medijacije time i postizanje sporazuma.

Jednakost stranaka u postupku online medijacije

U postupku online medijacije stranke su jednake i imaju prava i obaveze u skladu sa zakonom.¹⁵ Medijator mora voditi računa o održavanju jednakosti stranaka tokom celog postupka medijacije i izbegavati radnje koje pokazuju znakove kršenja jednakosti stranaka.

Slobodno izražavanje volje stranaka

Postupak online medijacije sprovodi se uz punu i slobodnu volju stranaka, usmeno i pismeno.¹⁶ Stranke mogu u potpunosti slobodno odlučiti o razvoju i svim koracima postupka online

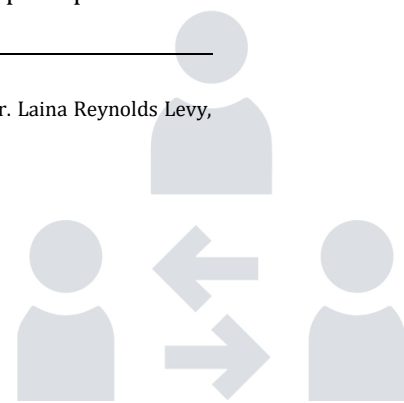

<https://www.givqesori-rks.org/2020/07/30/seancat-e-ndermjetesimit-edhe-ne-menyre-virtuale/>

¹⁴ Priručnik – Medijacija na Kosovu - Procesi i veštine, Partneri-Kosovski centar za upravljanje sukobima, Dr. Laina Reynolds Levy, Partneri za demokratske promene, mart, 2011, 6

¹⁵ Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 5

¹⁶ ibid, član 4 i Kodeks (MD) br. 12/2019 o ponašanju medijatora u Kosovo, član 4.1.

medijacije.¹⁷ Isto tako, stranke nisu obavezne postići sporazum putem online medijacije bez svoje slobodne volje.¹⁸ Tokom postupka online medijacije, medijator mora voditi računa o tome da stranke učestvuju i dati smer za svaku fazu postupka ili da postupak medijacije napuste s punom i slobodnom voljom.¹⁹

Nepriistranost i nezavisnost

Tokom postupka online medijacije, medijator bi trebao ostati potpuno nezavisan i nepristran i pružati svoju uslugu samo u onim pitanjima u kojima može ostati nezavisan i nepristrasan. U suprotnom, on/ona treba odbiti medijaciju, obavestiti stranke da nije u mogućnosti nastaviti medijaciju i povući se iz predmetnog slučaja. Istovremeno, medijator mora osigurati jednak tretman svih strana u postupku, izbegavajući bilo kakve pristrasnosti.²⁰

Privatnost i poverljivost

Postupak online medijacije je poverljive prirode, sesije online medijacije nisu javne i tokom njih se ne vodi evidencija i ne smeju se evidentirati. Medijator, stranke i njihovi predstavnici dužni su čuvati poverljivost i sve informacije koje se otkriju u postupku medijacije, osim ako se stranke drugačije ne dogovore.²¹ Treba napomenuti da je treća strana koja učestvuje u postupku medijacije dužna poštovati načelo tajnosti postupka.²² Otkrivanje poverljivosti, prisluškivanje i neovlašteno snimanje strogo su zabranjeni i smatraju se teškim kršenjima uslova i istovremeno snose kaznenu odgovornost prema relevantnim zakonima.²³

Sukob interesa

U pogledu načela važno je spomenuti i sukob interesa. Stoga bi medijator trebao izbegavati sukob interesa tokom postupka online medijacije.²⁴ Pre početka medijacije, medijator mora obavestiti stranke o svakom sukobu interesa s kojim se može susresti, a za koji ima razloga verovati da postoji. Tokom celog postupka, medijator bi trebao voditi računa u takvom obliku da ako smatra da njegov/njen položaj ili bilo koje okolnosti koje su mu poznate dovode u pitanje njegovu/njenu nepristranost, treba navesti te okolnosti i poduzeti mere kojima izbegava potencijalni sukob interesa.²⁵ Ako se medijator povuče, obaveštava stranke da mogu odabrati drugog medijatora iz javnog registra medijatora Kosovo.²⁶

---

¹⁷ Videti npr. Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 12.2.

¹⁸ ibid, član 9.7.

¹⁹ Kodeks (MJ) br. 12/2019 o ponašanju medijatora, član 4.2; Videti B. Biti, S. Fekolli, J. Cirbja: Citirani rad, str. 49

²⁰ Videti Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 6 i Kodeks (MD) br. 12/2019 o ponašanju medijatora, član 3 (1.3 i 1.4) i član 5.

²¹ ibid, član 7; Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije u sudskim predmetima, član 12 i Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije u tužilačkim predmetima, član 12.

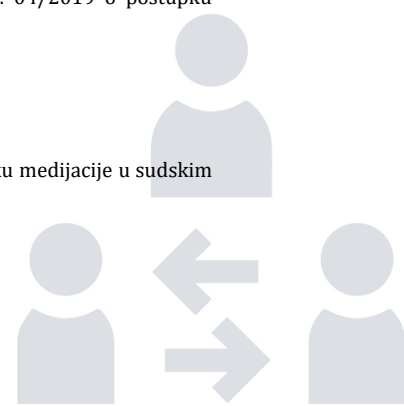
²² ibid, član 12.8

²³ Videti Kodeks (MJ) br. 12/2019 o ponašanju medijatora, član 10.

²⁴ ibid, član 3 (1.6) i član 6.1 i zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 18.

²⁵ Videti Zakon br. 06/L-009 o posredovanju, član 18.1

²⁶ Videti Kodeks (MJ) br. 12/2019 o ponašanju medijatora u Kosovo, član 6.3; Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije u sudskim predmetima, član 10, i Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije u tužilačkim predmetima, član 10

Učesnici u postupku online medijacije

Dve ili više stranaka uključenih u nespোরазум ili spor i jedan ili više medijatora učestvuju u postupku online medijacije. Osim njih, uz ovlašćenje stranaka, učestvuju i predstavnici stranaka, a može učestvovati i treća osoba, uz prethodnu saglasnost uključenih strana.

Dve ili više stranaka uključenih u nespোরазум ili spor i jedan ili više medijatora učestvuju u postupku online medijacije. Osim njih, uz ovlašćenje stranaka, učestvuju i predstavnici stranaka, a može učestvovati i treća osoba, uz prethodnu saglasnost uključenih strana. Fizičko lice kao stranku koja učestvuje u nespোরазumu ili sporu može zastupati ovlašćena osoba, dok pravno lice zastupa ovlašćeni zastupnik po posebnom pisanom ovlašćenju. Predstavnici stranaka koje učestvuju u medijaciji imaju puno ovlašćenje da donesu rešenje spora ili nespোরазuma, osim ako sve strane ne odluče drugačije.²⁷ Isto tako, treba napomenuti da fizičkom licu, kao stranci uključenoj u spor ili nespোরазум, može pomoći advokat.²⁸

Osim stranaka, njihovih predstavnika i medijatora, treća strana može učestvovati i u postupku online medijacije, nakon prethodne saglasnosti stranaka u postupku.²⁹ Takođe, u procesu medijacije postoji i referent za medijaciju, odnosno sudski službenik (i) koji vodi predmete koje su sudska i upravna tela uputila na medijaciju, kao i tužilac (i) koji vodi predmete koje je uputilo tužilaštvo. Navedeni službenici za medijaciju takođe mogu pomoći strankama u slučajevima samoinicijativne medijacije.³⁰

Prava i obaveze učesnika u postupku online medijacije

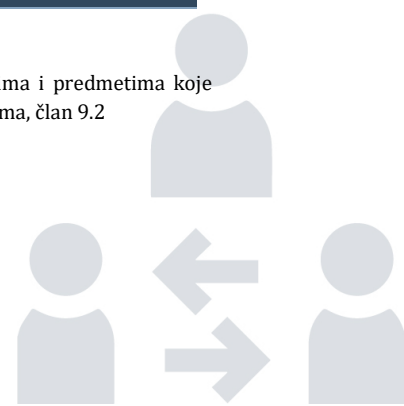
Prava i obaveze učesnika u postupku online medijacije jednake su onima utvrđenima za medijaciju sa fizičkom prisutnošću, koje uključuju, ali nisu ograničene na pravo stranaka da odlučuju o postupku medijacije; pravo medijatora i stranaka da okončaju ili prekinu online medijaciju; čuvanje tajnosti komunikacija i dokumenata; plaćanje naknade za medijaciju i način plaćanja.

²⁷ Videti Administrativno uputstvo (MJ) br. 05/2021 o postupku medijacije u samoinicijativnim predmetima i predmetima koje upućuje administrativni organ, član 5 (2 i 3) i Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije u sudskim predmetima, član 9.2

²⁸ ibid, član 5.2

²⁹ Videti Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 12.7

³⁰ ibid, član 3 (1.3)

U postupku online medijacije moraju se navesti prava i obaveze medijatora i stranaka pre početka postupka. Stoga se uključene strane toga moraju pridržavati do kraja postupka i nakon toga.³¹

Pre pokretanja postupka online medijaciji, medijator mora obavestiti stranke o online medijaciji i njihovoj ulozi, uključujući njihovo pravo na donošenje odluka u postupku poštujući zadatak i ulogu medijatora.³² U tom smislu, pre pokretanja online medijacije, medijator osigurava da stranke uđu u postupak medijacije slobodne volje i da u dovoljnoj meri razumeju postupak i načela online medijacije, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- › Pravo stranaka da odlučuju o postupku medijacije;
- › Pravo medijatora i stranaka da prekinu ili okončaju online medijacije;
- › Tajnost komunikacija i dokumenata;
- › Plaćanje naknade za medijaciju i način plaćanja.³³

U postupku online medijacije glavna je uloga medijatora olakšati dobrovoljno rešavanje spora i trebao bi strankama pružiti mogućnost da istraže sve mogućnosti za njegovo rešavanje. Medijator može dati predlog rešenja spora, ali ne i samo rešenje.³⁴ Kako bi uspeji u online medijaciji, vrlo je važno da licencirani medijator ispunjavaju i sledeće zahteve:

- ✓ biti u mogućnosti pružiti svoje usluge online medijacije i izvršiti pripremu odgovarajućih obrazaca za pisani sporazum za početak postupka medijacije i drugih potrebnih dokumenata;
- ✓ biti prisutni pre početka online sesije medijacije i biti u pripravnosti putem e-pošte i telefona, u slučaju da stranke i učesnici imaju problema sa prijavom na online sesije medijacije;
- ✓ u svakom trenutku voditi računa o tome da se njihove usluge online medijacije sprovedu u skladu sa relevantnim zakonodavstvom koje je na snazi i da se uključene strane takođe brinu o tome;
- ✓ preuzeti aktivnu ulogu u predlaganju strankama ono što smatra ispravnim, kako bi im se pomoglo da izbegnu bilo kakve smetnje u rešavanju njihovog nesporazuma ili spora;³⁵
- ✓ pružati smernica strankama uključenim u postupak online medijacije u primeni načela i uslova medijacije utvrđenih u relevantnom zakonodavstvu koje je na snazi i te informacije trebale bi biti jasne kako bi se izbegla dugotrajna pitanja ili nesporazumi, a informacije bi se trebale pravovremeno i u odgovarajućem formatu predstaviti na početku postupka;
- ✓ razjasniti ponašanje online kako bi se stvorio siguran prostor za stranke;

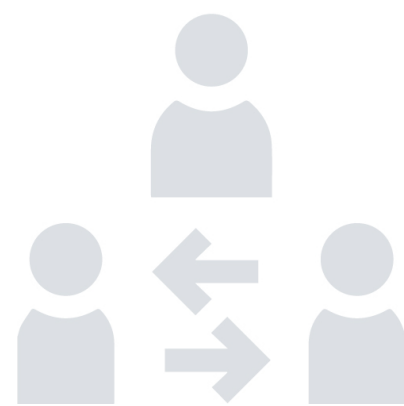
³¹ Videti Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 24

³² Videti Kodeks (MJ) br. 12/2019 o ponašanju medijatora, član 7.4

³³ ibid, član 13.1

³⁴ ibid, član 7.1

³⁵ ibid, član 7

- ✓ efikasno doprineti naporima za sprovođenje online medijacije stvaranjem pozitivne atmosfere za stvaranje poverenja među stranama;
- ✓ planirati sastanke o medijaciji i truditi se da one ne traju predugo (po mogućnosti ne više od četiri sata dnevno);
- ✓ rasporediti pauze, ili individualno vreme za razmišljanje stranaka i voditi računa da ne bude dugih tišina tokom online medijacije i pažljivo gledati "razbiti led" u takvim slučajevima, uvek uzimajući u obzir da duge tišine može biti neugodne tokom online medijacije;
- ✓ unapred voditi računa o informacijama o tome koliko znanja i prethodnog iskustva stranke imaju u online medijaciji i kakvo je njihovo znanje u korišćenju tehnoloških alata;
- ✓ po potrebi pružati fakultativne tehničke dokaze strankama koje su neiskusne i direktno pojašnjavati pitanja ili rešavati tehničke poteškoće;
- ✓ voditi računa o tome da svaka stranka dobije priliku izraziti svoje mišljenje ili primedbe;
- ✓ u slučaju zajedničke medijacije, medijatori moraju unapred definisati uloge i koordinirati ih zajedno.

Kao što je navedeno u Kodeksu ponašanja medijatora intervencije u postupku, smernice stranaka u donošenju odluka, podsticanje sukoba između stranaka i gruba ponašanja koja medijator može imati tokom obavljanja struke medijatora su neprofesionalna ponašanja.³⁶ Stoga, u online medijaciji, medijator ne sme baviti neprofesionalno ponašanje. Treba imati na umu da se disciplinski prekršaji medijatora i u online medijaciji smatraju nezakonitim ili nesavesnim obavljanjem službene dužnosti medijatora, u suprotnosti sa Zakonom o medijaciji, Kodeksom ponašanja medijatora i relevantnim zakonodavstvom. Medijatori koji su počinili prekršaje podležu merama utvrđenim zakonodavstvom koje je na snazi.³⁷

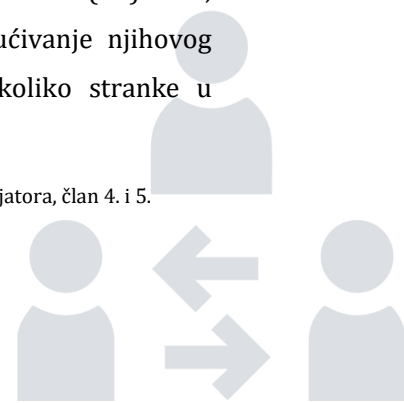
Trajanje i troškovi postupka online medijacije

U online medijaciji, svi uslovi i troškovi primenjuju se kao u medijaciji sa fizičkom prisutnošću.

Svi rokovi utvrđeni važećim zakonodavstvom primenjuju se i u online medijaciji. Strane moraju postići sporazum u roku od devedeset (90) dana od dana potpisivanja sporazuma za ulazak ili početak postupka medijacije. Ako stranke ne mogu postići sporazum u roku od devedeset (90) dana, onda se preko medijacije mogu obratiti nadležnom telu koje je odobrilo upućivanje njihovog predmeta na medijaciju radi produženja roka na još trideset (30) dana. Ukoliko stranke u

³⁶ Videti Kodeks (MJ) br. 12/2019 o ponašanju medijatora, član 3 (1.5) i član 9

³⁷ Videti Administrativno uputstvo (MP) br. 04/2019 o nadzoru, odgovornosti i disciplinskom postupku medijatora, član 4. i 5.

samoinicijativno pokrenutim predmetima ne reše nesporazum ili spor u roku od devedeset (90) dana, zajedno sa medijatorom mogu potpisati sporazum o dodatnom roku od trideset (30) dana. U svim slučajevima, uključujući online medijaciju, potrebno je napomenuti da nastavak roka ne povlači pravne posledice u gubitku prava ili sticanju prava za jednu stranu.³⁸ Postupak online medijacije završava se istekom zakonskog roka za postizanje sporazuma.³⁹

Za vreme trajanja postupka online medijacije, medijator ima pravo na novčanu naknadu kao protivvrednost usluzi medijacije, a trošak postupka online medijacije jednak je naknadama utvrđenim Uputstvom (MoU) br. 4/2021 o naknadi za medijaciju u Kosovo.⁴⁰

Troškove postupka online medijacije stranke plaćaju razmerno, osim ako nije drugačije dogovoreno.⁴¹ Medijator je dužan stranci dostaviti račun za plaćenu naknadu i troškove, koji sadrži podatke navedene u Uputstvu (MoU) br. 4/2021 a među podacima koji su potrebni je i potpis računa.⁴² Prilikom potpisivanja računa za naknadu i troškove plaćene u postupku online medijacije na odgovarajući se način primenjuju pravila potpisivanja ugovora o online medijacije.

Potpisivanje sporazuma u postupku online medijacije

Potpisivanje ugovora u postupku online medijacije, rukom ili elektronskim potpisom (koji se temelji na kvalifikovanom sertifikatu akreditiranog pružioca usluga setifikovanja i koji je stvoren uređajima za izradu sigurnog potpisa), jedan je od kriterija valjanosti ugovora u postupku medijacije.

Sporazum o sklapanju ili pokretanju postupka medijacije i sporazum o medijaciji dva su glavna pisana sporazuma u postupku medijacije koje potpisuju stranke i medijator(i) koji u njemu učestvuju. Dok prvi sporazum daje saglasnost za pokretanje postupka online medijacije⁴³ sporazum medijacije je pisani sporazum koji potpisuju stranke i medijator za rešavanje nesporazuma ili spora između stranaka u postupku online medijacije.⁴⁴ Ugovor online medijaciji takođe ima ovlašćenje izvršne prirode - obvezujući je samo za stranke u sporu ili nesporazumu i samo za predmet

³⁸ Videti Zakon br. 06/L-009 medijaciji, član 16

³⁹ ibid, član 17.1 (1.4)

⁴⁰ Videti Administrativno uputstvo (MJ) br. 4/2021 o naknadi za medijatore u Kosovo, član 6 i tabelu 1: Naknada po predmetu za samoinicijativne slučajeve

⁴¹ ibid, član 19.1

⁴² ibid, član 8 (5.1)

⁴³ Videti Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 11.2

⁴⁴ ibid, član 3 (1.6)

ugovora.⁴⁵ Dakle, sporazum online posredovanja takođe mora biti u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima i biti prikladan za izvršenje.⁴⁶ Pozivajući se na član 57 Zakona o obligacionim odnosima, sporazumi u postupku posredovanja zahtevaju izradu dokumenta, i da se sporazum postigne kada stranke i posrednik potpišu dokument. U slučajevima kada jedna od stranaka sporazuma posredovanja ne zna pisati, dužna je u dokument staviti otisak prsta koji su overila dva svedoka ili sud ili drugo telo.⁴⁷ Međutim, pozivajući se na istu odredbu Zakona o obligacionim odnosima (član 57 stav (4 i 5)):

„Zahtev pisanog oblika ispunjen je ako stranke razmenjuju pisma ili se dogovore na bilo koji drugi način koji je omogućio da se sa sigurnošću utvrdi sadržaj i osoba koja je dala izjavu. Osim ako zakonom nije izričito drugačije određeno, pisani oblik zamenjuje se i izjavama elektronskim putem na koje se primenjuju odredbe posebnog zakona.”

Dakle, Zakon o obligacionim odnosima takođe omogućuje korišćenje tehnologije/elektronskih sredstava u postupku posredovanja i potpisivanju ugovora o posredovanju, uvek uzimajući u obzir da bi u tom slučaju trebalo primenjivati odredbe zakonodavstva koje stupa na snagu o elektronskom potpisu.

Potpisivanje sporazuma u postupku posredovanja, bilo rukom ili elektronskim potpisom, jedan je od kriterija za njihovu valjanost. Sud ili tužilaštvo može poništiti sporazum postignut posredovanjem, ako utvrdi da je sklopljen protivno relevantnim zakonima i ako se ne odražava volja stranaka u posredovanju.⁴⁸ U tom smislu, potrebno je da sudovi i tužioci, prema primeru odluke SSK-a koji je naložio da se platforma koristi u online posredovanju u sudovima Kosova, izdaju relevantne normativne akte koji definišu način korišćenja elektronskog potpisa u sporazumima posredovanja, kako ne bi došlo do situacije da nakon sklapanja sporazumaposredovanja te akte ne prihvate sudovi i tužioci, kao i relevantna upravna tela.

Iako je potpis jasan i podrazumeva da te sporazume moraju potpisati stranke i posrednik, problem je pitanje "tehnoškog" ili elektronskog potpisa sporazuma za pokretanje postupka posredovanja, sporazuma posredovanja i drugih relevantnih dokumenata koji se mogu koristiti u ovom postupku. U skladu sa definicijom koja je data važećim zakonodavstvom, elektronski potpis uključuje podatke u elektronskom obliku, koji su priloženi ili logički praćeni redosledom podataka, a koji se mogu koristiti za identifikaciju potpisnika u odnosu na redosled podataka.⁴⁹ A svaki građanin Kosovo od šesnaeste (16) godine života obavezan je imati ličnu kartu,⁵⁰ ova lična karta omogućila je svakom

---

⁴⁵ ibid, član 3 (1.6) i član 14 (4 i 5)

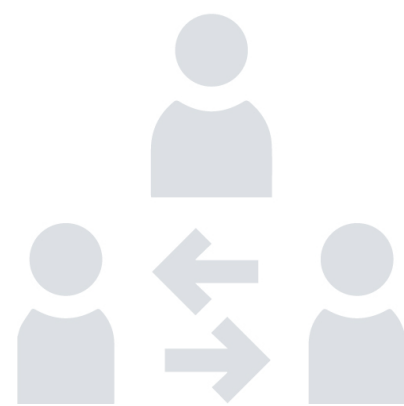
⁴⁶ ibid, član 14 (4 i 5)

⁴⁷ Videti Zakon br. 04/L-077 o obligacionim odnosima, član 57

⁴⁸ Videti Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 17.5

⁴⁹ Videti Zakon br. 05/L-015 o identifikacionim dokumentima, član 2 (1.9)

⁵⁰ ibid, član 3.1

građaninu obavljanje elektronskih usluga.⁵¹ Za ostvarivanje ovih elektronskih usluga treba izvršiti potpisivanje sporazuma posredovanja u skladu sa Zakonom br. 08/L-022 o elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskim transakcijama i prema Zakonu br. 04/L-094 o uslugama informacijskog društva.

Prema članu 6 Zakona br. 04/L-094 o uslugama informacijskog društva, ukoliko bilo koji zakon na Kosovu zahteva potpis osobe, naime ako je zahtev za potpisom u obliku obaveze ili ako su zakonom propisane posledice za nedostatak potpisa, smatra se da je takav zahtev ispunjen ako je takav potpis u obliku naprednog elektronskog potpisa, koji se temelji na kvalifikovanom sertifikatu i izrađen je sa sigurnim uređajima za izradu potpisa, a takav potpis smatra se potpisom potpisnika za sve namere i svrhe zakona.⁵² Elektronski potpis je valjan i prihvatljiv i ne uskraćuje mu se valjanost ili težina dokaza samo zato što je u elektronskom obliku, i ima isti pravni efekat kao i rukopisni potpis.⁵³ Elektronski potpis smatra se nevažećim kada se dokaže da nije ispunio sigurnosne zahteve utvrđene zakonodavstvom na snazi.⁵⁴

Ukoliko Zakon o medijaciji izričito nalaže da sporazum o pokretanju postupka medijaciji i sporazum o medijaciji moraju potpisati stranke i medijator, da bi imao pravno dejstvo, sporazum mora biti potpisan rukom ili elektronskim potpisom. koji se zasniva na kvalifikovanom sertifikatu izdatom od strane akreditovanog provajdera sertifikacionih usluga i kreiranom pomoću uređaja za bezbedno kreiranje potpisa.

Zakon br. 04/L-094 o uslugama informacijskog društva definiše dokumentaciju u elektronskom obliku koja je pravno jednaka tradicionalnoj dokumentaciji predstavljenoj u papirnom obliku, kako bi se olakšale elektronske usluge koje uključuju, ali nisu ograničene na, primenu elektronskog potpisa.⁵⁵ Ovim se zakonom utvrđuje valjanost elektronskih ugovora, a u slučaju postupka posredovanja potvrđuju se sporazumi elektronske posredovanja. U skladu sa članom 11, elektronski ugovor ne sme biti uskraćen pravnog efekta, valjanosti ili obavezujući samo na osnovu toga što je u celini ili delimično u elektronskom obliku ili je u celini ili delimično pokrenut elektronskim načinom komunikacije. Za potrebe bilo kojeg zakona koji se odnosi na ugovore, ponudu, prihvatanje ponude i svaku relevantnu komunikaciju, uključujući svaku naknadnu izmenu, poništenje ili opoziv ponude, prihvatanje ugovora, osim ako se strane drukčije ne dogovore, može se proslediti putem elektronske komunikacije.⁵⁶

---

⁵¹ ibid, Article 4.5

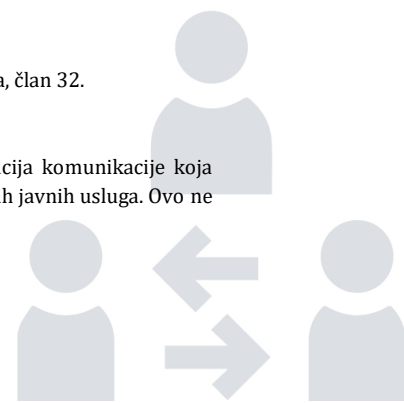
⁵² Videti Zakon br. 04/L-094 za usluge informacionog društva, izmenjen Zakonom br. 08/L - 022, član 6.

⁵³ Videti Zakon br. 08/L-022 o elektronskoj identifikaciji i pouzdanim uslugama u elektronskim transakcijama, član 32.

⁵⁴ ibid, član 34.2

⁵⁵ Videti Zakon br. 04/L-094 za usluge informacionog društva, član 1.1

⁵⁶ Videti Zakon br. 04/L-094 o uslugama informacionog društva, član 11 i član 2 (1.8) gde je data definicija komunikacije koja uključuje „svaku razmenu ili prenos informacija između određenog broja strana putem dostupnih elektronskih javnih usluga. Ovo ne

Zakon br. 08/L - 022 o elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskim transakcijama uređuje uslove korišćenja elektronskog potpisa, elektronskog pečata, elektronskog vremenskog žiga i uređaja za njihovo stvaranje, elektronskih registriranih usluga za sudske postupke i druge postupke, uslove izdavanja i korišćenja kvalifikovanih sertifikata za overu usluga i proveru autentičnosti internet stranica, usluge poverene elektronskim transakcijama i elektronskim dokumentima.⁵⁷

Kao što je gore navedeno, zakoni kojima se uređuju elektronski potpisi i pečati otvorili su mogućnost elektronskog potpisivanja sporazuma posredovanja. Međutim, oni se još uvek ne sprovode efikasno bez donošenja podzakonskih akata i osnivanja relevantnih tela koja moraju biti akreditovana za pružanje usluga sertifikacije i izdavanje kvalifikovanog sertifikata. Ovim podzakonskim aktima trebalo bi utvrditi uslove i kriterije za uspostavljanje elektronskih potpisa i/ili pečata, kao i uslove za procenu prikladnosti kvalifikovanih elektronskih potpisa i/ili pečata.⁵⁸ Do izdavanja ovih akata i osnivanja relevantnih tela koja omogućuju njegovu valjanost i prihvatljivost, elektronski potpis sporazuma o pokretanju postupka posredovanja sporazuma posredovanja, kao i svi drugi relevantni dokumenti moraju se provoditi u fizičkom obliku, s ličnim potpisom. Kada se ispuni takvi uslovi, kojima se valjanost elektronskog potpisa ne može poreći, potpisivanje sporazuma može se obaviti u elektronskom obliku, putem elektronskog potpisa.

Profesionalno osposobljavanje i promovisanje online medijacije

Institucije odgovorne u području posredovanja, kao i razvojni partneri, trebali bi organizovati online obuku o posredovanju kako bi posrednik pružili nova znanja za obavljanje online posredovanja.

MP bi trebao izraditi relevantne podzakonske akte u kojima bi se detaljnije razjasnilo pitanje online postupka i promovisala online posredovanja.

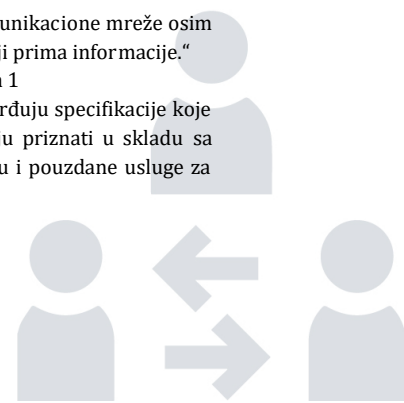
MP, AP i PKK takođe imaju ključne odgovornosti za stručno osposobljavanje za organizaciju i razvoj postupaka online posredova.

---

uključuje bilo kakve informacije koje se prenose kao deo usluge emitovanja javnosti putem elektronske komunikacione mreže osim ako se informacije ne odnose na stranu, kao kupca, pretplatnika, identifikacionog regulatora ili korisnika koji prima informacije.“

⁵⁷ Zakon br. 08/L022 o elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskim transakcijama, član 1

⁵⁸ U tom je području vrlo važno preneti Odluku Komisije (EU) 2015/1506 8 septembra 2015, kojom se utvrđuju specifikacije koje se odnose na formate naprednih elektronskih potpisa i naprednih pečata koje tela javnog sektora trebaju priznati u skladu sa člancima 27.5 i 37.5 Uredbe (EU) br 910/2014 Evropskog parlamenta i Saveta za elektronsku identifikaciju i pouzdane usluge za elektronske transakcije na unutarnjem tržištu.

Ministarstvo pravde je u saradnji sa nadležnim institucijama nadležno za predlaganje, izradu i osiguranje sprovođenja zakonodavstva u području posredovanja, kao i programa osposobljavanja u području posredovanja,⁵⁹ kao i programa osposobljavanja u području posredovanja. U skladu s tom odgovornošću MP bi trebao izraditi relevantno podzakonske akte u kojem bi se detaljnije razjasnila pitanja u vezi sa online posredovanjem. Takođe je odgovoran i treba se baviti organizacijom raznih kampanja kako bi se javnost informisala o mogućnostima korišćenja online posredovanja, kao i u promovisanju ovog postupka.⁶⁰ U području online posredovanja potrebno je i online osposobljavanje za posredovanje kako bi se posrednicima pružilo novo znanje o postupku posredovanja.⁶¹ U tom bi pogledu AP trebao organizovati, razvijati i sprovoditi neprekidno stručno osposobljavanje za posrednike na temelju svojih procena ili u saradnji sa relevantnim institucijama i drugim zainteresovanim stranama koji doprinose posredovanju u zemlji ili, u skladu sa zahtevima relevantnih institucija⁶² i drugih učesnika koji doprinose posredovanju u zemlji. Isto tako, PKK je odgovoran za izgradnju kapaciteta i sprovođenje stalne obuke iz različitih područja u struci posrednika.⁶³ U isto vreme, jedan od ciljeva PKK-a trebao bi biti promovisanje i podizanje svesti o korišćenju online posredovanja, kao i organizovanje raznih kampanja i aktivnosti u tu svrhu.⁶⁴ U svim tim aktivnostima gore navedene institucije i tela mogu i trebaju biti podržani od strane razvojnog partnera i aktera sistema posredovanja u zemlji.

Posrednici takođe mogu promovisati svoje usluge online posredovanje i ta promocija mora biti profesionalna, pouzdana i dostojanstvena. Pri promovisanju online posredovanja, posrednik ne bi trebao garantovati stranama potencijalno rešavanje spora ili neslaganja niti bi trebao obećavati određene rezultate posredovanja,⁶⁵ uključujući online posredovanje.

---

⁵⁹ Vidi Uredbu (CFR) br. 31/2013 o unutarnjoj organizaciji Ministarstva pravde (13.11.2013), izmenjena i dopunjena Uredbom CFR - br. 12/2018 (31.07.2018), član 17, član 19 i član 24/a

⁶⁰ Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 20.3, i administrativno uputstvo (MP) br. 06/2019 o osposobljavanju i sertifikaciji medijatora, član 20

⁶¹ Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 20.2, i administrativno uputstvo (MP) br. 06/2019 o osposobljavanju i sertifikaciji medijatora, član 20

⁶² Zakon br. 05/L -095 o Akademiji pravde, član 6

⁶³ Statut (MP) br. 06/2020 o Komori medijatora Kosova, član 6 (1.3); vidi Uredbu (MD) br. 05/2020 o radu Skupštine Medijatora Komora Kosova.

⁶⁴ ibid, član 6 (1.4)

⁶⁵ Vidi i uporedi Kodeks (MP) br. 12/2019 ponašanja medijatora, član 11

II. KORACI U POSTUPKU ONLINE MEDIJACIJE

Sporazum stranaka o sprovođenju online medijacije

Stranke uključene u spor svojom slobodnom voljom (izraženom usmeno i pismeno) dogovaraju realizaciju postupka online posredovanja i odabiru jednog ili više posrednika koji će im pomoći u postizanju rešenja zadovoljavajućeg za njih, odnosno u sklapanju ugovora u postupku posredovanja.

Stranke ulaze u postupak online posredovanja i sprovode ga na temelju svoje potpune slobodne volje. Kao prvi korak, moraju se složiti da će svoj nesporazum ili spor rešiti putem online posredovanja. U ovom slučaju oni se takođe slažu o načinu i obliku realizacije online posredovanja.⁶⁶ Prije početka postupka posredovanja, posrednik je dužan obavestiti stranke o načelima, pravilima, troškovima postupka i pravnim efektima sporazuma.⁶⁷ U slučajevima koje upućuju sud i tužilaštvo, kada se sesije posredovanja održavaju online, službenik za posredovanje mora biti unapred obavješten. U tim slučajevima posrednik prima samo kopije spisa.⁶⁸

Potpisivanje sporazuma o pokretanju postupka online medijacije

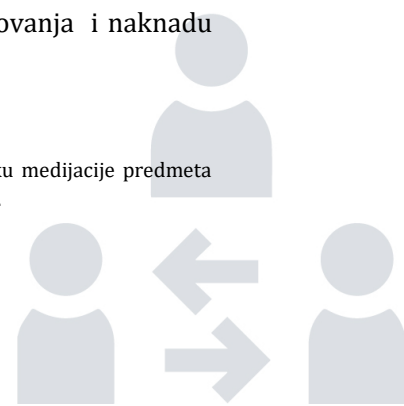
Stranke uključene u nesporazom ili spor svojom slobodnom voljom sklapaju Sporazum o pokretanju postupka posredovanja, pri čemu se daje saglasnost za pokretanje postupka online posredovanja i način sprovođenja online posredovanja.

Vrlo važan korak, zavisno od toga da li je pokrenut postupak online posredovanja ili ne, nakon čega se počinju računati rokovi, jeste saglasnost na pokretanje postupka posredovanja, odnosno potpisivanje ugovora o ulasku u postupak online posredovanja. Postupak online posredovanja službeno počinje na dan kada stranke potpišu sporazum o pokretanju postupka posredovanja koji bi trebao sadržavati sledeće podatke: stranke u postupku i njihovi predstavnici; predmet posredovanja; izjavu o prihvatanju posredovanju kao i troškove postupka posredovanja i naknadu

⁶⁶ Vidi i uporedi Zakon br. 06/L-009 o medijacije, član 12

⁶⁷ Vidi i uporedi Ibid, član 11.1

⁶⁸ Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta sudova, član 9.4; i Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta tužilaštva članak 9.3, kao i Protokol za upućivanje predmeta na medijaciju (Sudski savet Kosova, 01.03.2022).

za posrednike. Sporazum o pokretanju postupka posredovanja, zavisno od toga ko ga je uputio, potpisuje se na temelju oblika odgovarajućih dodataka odgovarajućim podzakonskim aktima.⁶⁹ U upućenim predmetima, nakon potpisivanja sporazuma o pokretanju postupka posredovanja, službenik za posredovanje obaveštava telo koje pokreće postupak podnošenjem kopije potpisanog sporazuma o pokretanju postupka posredovanja, a u tom slučaju telo koje pokreće postupak obustaviće postupak do isteka roka za posredovanje.⁷⁰ Nakon potpisivanja sporazuma za pokretanje postupka medijacije, medijator će, uz pristanak ili saglasnost stranaka, odrediti vreme i način sprovođenja online sesije medijacije.⁷¹

Sesije online medijacije

Sesije online posredovanja su sastanci posrednika sa strankama, u svrhu rešavanja nesporazuma ili sporova. Sesije online posredovanja nisu javne i tokom realizacije ne vodi se evidencije i ne smeju se snimati.

Nakon potpisivanja sporazuma o pokretanju postupka online posredovanja, stranke mogu slobodno odlučiti održati sesije online. Sesije online posredovanja su sastanci posrednika sa strankama u svrhu rešavanja nesporazuma ili sporova, u skladu sa načelima posredovanja.⁷² Posrednik, uz saglasnost stranaka, određuje vreme i način vođenja online sesija. Tokom postupka stranke su dužne što realnije i što istinitije predstaviti okolnosti spornog slučaja.⁷³

Postizanje sporazuma u online medijacije

Sporazum posredovanju zavisi isključivo od volje stranaka. Posrednik bi trebao pomoći strankama i biti posvećen postizanju sporazuma posredovanja. Nakon što stranke postignu sporazum, posrednik u pisanom obliku sastavlja sporazum posredovanju koji stranke i posrednik moraju potpisati (ručno ili elektronskim putem).

⁶⁹ Vidi i uporedi Zakon br. 06/L-009 o medijacije, član 11.3; Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta sudova, član 9.1 i Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta suda, član 9.1 Administrativno uputstvo (MP) br. 05/2021 o utvrđivanju postupka medijacije samoinicijativnog pokretanja predmeta i predmeta koje je uputilo Upravno telo

⁷⁰ Administrativno uputstvo (MP) br. 4/2021 o naknadi za medijatore u Kosovo, član 8.1

⁷¹ Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 12.5

⁷² Vidi i uporedi, Administrativno uputstvo (MP) br. 04/2021 o naknadi za medijatore u Kosovo, član 3 (1.3)

⁷³ Vidi i uporedi Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 12

Sporazum posredovanja je „onaj sporazum koji u sebi sadrži sva pitanja za koja su sporne strane postigle dogovor“⁷⁴ i zavisi isključivo od volje stranaka. Nakon što stranke postignu sporazum, posrednik sastavlja sporazum u pisanom obliku, koji zatim trebaju potpisati stranke i posrednik. Sporazum treba biti jasan i treba uključivati sve tačke oko kojih su se stranke dogovorile. Nakon sastavljanja Sporazuma posredovanja i pre nego što stranke ili njihovi predstavnici potpišu sporazum, posrednik osigurava da je ispravno i pravedno odrazio volju stranaka sporazuma i naglas ga čita kako bi potvrdio da stranke nemaju primedbe u sastavljenom tekstu. Nakon toga posrednik traži od stranaka da dostave povratne informacije pre pokretanja postupka potpisivanja, a tek nakon što stranke pristanu na sadržaj sporazuma, sporazum se završava i potpisuje od strane stranaka i posrednika.⁷⁵

Posrednik ne čuva pisani sporazum postignut posredovanjem između stranaka. Strankama je osiguran sporazum o posredovanju, a u slučaju njegovog gubitka ili uništenja stranka može zatražiti od drugu strane i posrednika da potvrde postignuti sporazum za rešeni spor.⁷⁶ Bez obzira na to što posrednik ne čuva sporazum postignut u posredovanju, on je dužan čuvati izveštaj svih predmeta koje je posredovao, prirode rešenih i nerešenih predmeta kao i stranaka u postupku.⁷⁷

Prekid i okončanje postupka online medijacije

Posrednik prekida postupak online posredovanja ako primeti da postoje elementi nasilja u porodici ili postoje nedostaci u izražavanju slobodne volje stranaka nasiljem ili zastrašivanjem. Online posredovanja prekida se kada se postigne sporazum između stranaka; kada se stranka odrekne posredovanja; kada posrednik utvrdi da nastavak posredovanja ne bi bio produktivan; kada stranke ne uspeju postići dogovor.

Postupak posredovanja ne odnosi se na slučajeve vezane za porodično nasilje, u skladu sa Zakonom protiv porodičnog nasilja ili na bilo koji nesporazum ili spor za koji je predviđena isključiva odgovornost suda ili drugog nadležnog tela i na one koji su u suprotnosti sa pravnim poretkom, zakonskim odredbama i pravilima javnog morala.⁷⁸ U slučaju elemenata porodičnog nasilja,

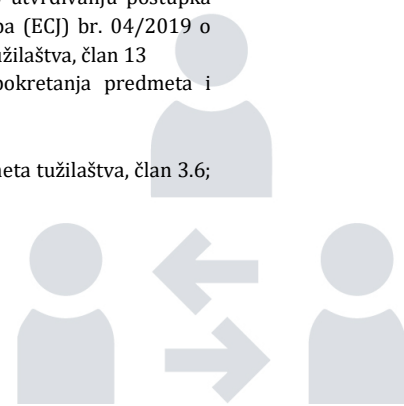
⁷⁴ Vodič sa modelima sporazuma medijaciji, USAID, april 2021, str. 5.

⁷⁵ Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 3 (1.6) i član 14; Administrativno uputstvo (MP) br. 05/2021 o utvrđivanju postupka medijaciji samoinicijativnog pokretanja predmeta i predmeta koje je uputilo Upravno telo, član 10; Uredba (ECJ) br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta sudova, član 13; Uredba (TSK) br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta tužilaštva, član 13

⁷⁶ Administrativno uputstvo (MP) br. 05/2021 o utvrđivanju postupka medijacije samoinicijativnog pokretanja predmeta i predmeta koje je uputilo Upravno telo, član 13.2

⁷⁷ ibid, član 31.1 i član 14

⁷⁸ Zakon br. 03/L-006 o vanparničnom postupku, član 3.3; Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta tužilaštva, član 3.6; kao i Uputstvo glavnog tužioca za upućivanje predmeta porodičnog nasilja na medijacije (27.05.2021).

posrednik mora prekinuti postupak posredovanja i obavestiti stranke o razlogu prekida posredovanja i uputiti stranke da slede postupke u skladu sa Zakonodavstvom koje je na snazi.⁷⁹ To bi se trebalo dogoditi bez obzira na fazu online posredovanja u kojoj se utvrdi postupak, a isto vredi i ako postoje nedostaci u izražavanju slobodne volje stranaka nasiljem ili zastrašivanjem. Kada dođe do prekida, posrednik treba sastaviti izveštaj o razlozima prekida i vratiti predmet sudiji ili tužiocu kako bi nastavio s daljim koracima.⁸⁰ Isto tako, bilo koja strana može se odreći online posredovanja u bilo kojem trenutku.

Važno je napomenuti da član 34 Zakona br. 08/L – 022 o elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskim transakcijama takođe definiše iznimke od korišćenja elektronskog potpisa, koji se takođe odnose na online posredovanje, prema kojem se elektronski potpis ne može koristiti u sledećim slučajevima: u području porodičnog i naslednog prava, koji podležu posebnim pravni zahtevima; u pravnim radnjama za koje je potrebna javna legalizacija, beležnička radnja ili ovlašćenje iz suda; u pravnim radnjama vezanim za novčanu garanciju za uslovno otpuštanje; kad god poseban zakon ne dopušta upotrebu elektronskog potpisa.

Online posredovanje se prekida u sledećim slučajevima:

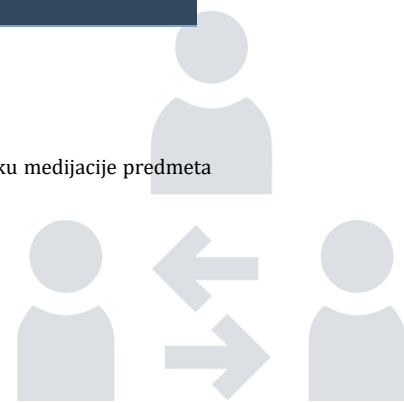
- › kada se postigne sporazum između stranaka i ako je sporazum postignut u postupku online posredovanja sprovodiv;
- › kada se stranka odrekne (povuče od) posredovanja;
- › kada posrednik utvrdi da nastavak posredovanja ne bi bio produktivan;
- › kada stranke ne uspeju postići dogovor o rešavanju svojeg nesporazuma ili spora u roku predviđenom zakonom.

Pravni efekat sporazuma online medijacije

Dogovor postignut u postupku online posredovanja je obavezujući samo za stranke koje su u sporu ili neslaganju i samo za predmet sporazuma, a taj je sporazum izvršni dokument i smatra se sudskim sporazumom. Protiv sporazuma postignutog u online posredovanju, stranke nemaju pravo na pritužbu. Stranke imaju pravo zatražiti prekid ili otkazivanje sporazuma postignutog u online posredovanja samo sudskim postupkom.

⁷⁹ Kodeks (MP) br. 12/2019 ponašanja medijatora na Kosovo, član 7.8

⁸⁰ Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta sudova, član 11; i Uredba br. br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta tužilaštva, član 11

Sporazum sklopljen u postupku online posredovanja obavezujući je samo za stranke koje su ga postigle i samo za predmet sporazuma.⁸¹ Ovaj sporazum o posredovanju smatra se sudskim sporazumom i može se primeniti.⁸² Ovaj sporazum postignut u postupku posredovanja smatra se sudskim sporazumom i izvršiv je ako je dužnost koja se mora ispuniti u skladu s njom dostupna. Ako predmet uputi sud, sporazum postignut u pisanom obliku šalje se sudu, odnosno šalje se sudiji nespোরазума ili spora na odobrenje, koji nakon procene ispunjava li kriterije predviđene zakonodavstvom koje je na snazi, posebnom odlukom ili stavljanjem pečata suda, odobrava ga, nakon čega stiče ovlašćenje konačne odluke. Ako predmet ustupi tužilaštvo, postignuti sporazum u pisanoj formi se šalje tužiocu koji ga je uputio, koji nakon njegove ocene posebnom odlukom odobrava sporazum; onda se sporazum i takva odluka dostavljaju glavnom tužiocu, nakon čijeg odobrenja ima pravosnažnu odluku. Nakon toga stiče i ovlašćenje izvršne isprave u smislu važećih zakonskih odredbi, uključujući i odredbe Zakona o izvršnom postupku. Klauzula o izvršivosti u sporazumu utvrđuje se u skladu sa istim pravilima kao i u sudskim odlukama. Ako tužilaštvo uputi predmet, sporazum postignut u pisanom obliku šalje se tužiocu, koji nakon procene tog sporazuma, posebnom odlukom odobrava sporazum, a zatim se sporazum i odluka o prihvatanju sporazuma postignutog posredovanjem šalju glavnom tužiocu odgovarajućeg tužilaštva, u slučaju da sporazum stekne ovlašćenje konačne odluke nakon potpisivanja pečata tužioca ili njegovog potpisa. Ako predmet upućuje nadležno upravno telo, sporazum postignut u pisanom obliku mora se poslati nadležnom upravnom telu, koje nakon odobrenja čelnika upravnog tela ima ovlašćenje izvršne isprave. Ako posredovanje započne samoinicijativnošću stranaka, sporazum postignut u pisanom obliku koji su stranke i posrednik potpisali, a koji sadrži klauzulu (potvrdu) o punoći i izvršivosti sporazuma, ima ovlašćenja izvršnog dokumenta u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku.⁸³

Međutim, treba imati na umu da sudija posebnom odlukom može poništiti sporazum postignut posredovanjem, kada utvrdi da je sklopljen suprotno važećem zakonodavstvu i kada stranka svedoči-tvrđi da je do njega došlo bez njene slobodne i pune volje. Isto tako, tužilac koji je uputio predmet može otkazati sporazum postignut posredovanjem, kada utvrdi da je sklopljen protivno važećem zakonu i kada postoje nedostaci slobodne volje.

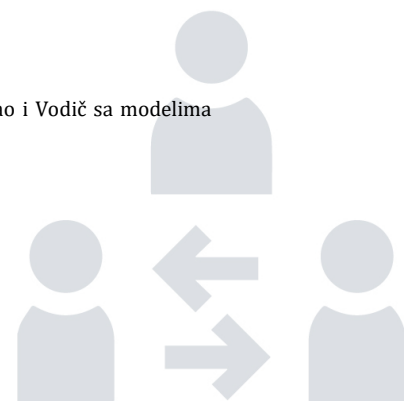
Protiv sporazuma postignutog u online posredovanju stranke nemaju pravo na pritužbu. Stranke imaju pravo zatražiti razrešenje ili otkazivanje sporazuma postignutog u posredovanju samo sudskim postupkom.

---

⁸¹ Zakon br. 06/L-009 o medijaciji, član 14; Zakon br. 04/L-139 o izvršnom postupku, članci 22, 23, 25 kao i Vodič sa modelima Sporazuma medijacije, USAID, april 2021

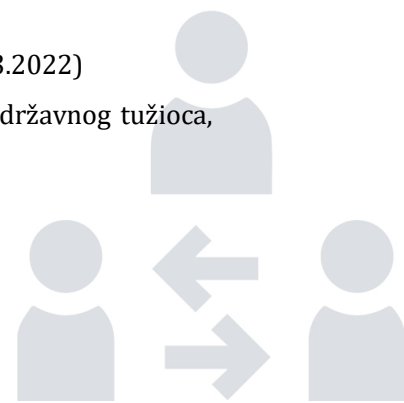
⁸² Law No. 04/L-139 on Enforcement Procedure, Articles 22, 23, 25

⁸³ Zakon br. 04/L-139 o izvršnom postupku, članci 22, 23, 25

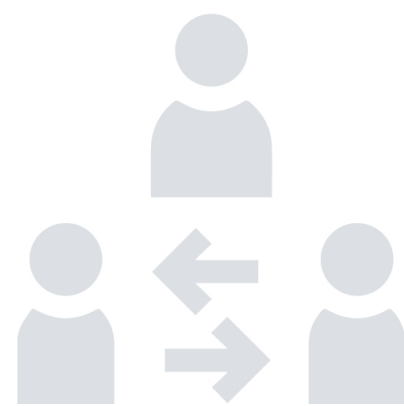
III. SPISAK RESURSA

- › Zakon br. 06/L-009 o posredovanju (Službeni list, br. 14, 20. avgust, 2018.)
- › Zakon br. 04/L-139 o izvršnom postupku (Službeni list br. 3, 31 januar, 2013)
- › Zakon br. 05/L -095 na Akademiji pravde (Službeni list br. 6, 8 februar 2017)
- › Zakon br. 04/L-094 o službama informacijskog društva (Službeni list br. 6, 11 april 2012)
- › Zakon br. 08/L-022 o elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskim transakcijama (Službeni list br. 11, 23 decembar 2021)
- › Zakon br. 05/L -015 o identifikacijskim dokumentima (Službeni list br. 36, 21 decembar 2015)
- › Zakon br. 03/L-006 o vanparničnom postupku (Službeni list br. 38, 20 septembar 2008)
- › Zakonik br. 06/L-006 o maloletnoj pravdi (Službeni list br. 17, 18 oktobar 2018)
- › Zakon br. 04/L-065 o autorskom pravu i srodnim pravima (Službeni list br. 27, 30 novembar 2011) je ukinut.
- › Uredba CFR - br. 31/2013 o unutarnjoj organizaciji Ministarstva pravde (13.11.2013), izmenjena i dopunjena Uredbom CFR - br. 12/2018 (31.07.2018)
- › Administrativno uputstvo (MP) br. 05/2021 o utvrđivanju postupka medijacije samoinicijativnog pokretanja predmeta i predmeta koje je uputilo Upravno telo
- › Administrativno uputstvo (MP) br. 04 o naknadi za medijatore u Kosovu
- › Statut (MP) br. 06/2020 o Posredničkoj Komora Kosova
- › Uredba (MP) br. 05/2020 o radu Skupštine Posrednička Komora Kosova
- › Kodeks (MP) br. 12/2019 ponašanja medijatora
- › Administrativno uputstvo (MP) br. 06/2019 o obuci i sertifikovanju medijatora
- › Administrativno uputstvo (MP) br. 05/2019 u registru medijatora
- › Administrativno uputstvo (MP) br. 04/2019 o nadzoru, odgovornosti i disciplinskom postupku medijatora
- › Administrativno uputstvo (MP) br. 03/2019 o licenciranju medijatora na Kosovo
- › Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije za sudske sporove
- › Uredba br. 04/2019 o postupku medijacije predmeta tužilaštva
- › Administrativno uputstvo – CFR br. 01/2021 o zaštiti i postupanju prema počiniteljima kaznenih dela maloletnih u dobi ispod kaznene odgovornosti
- › Uredba br. 05/2013 o medijaciji sporova u području autorskog prava i srodnih prava
- › Smernica o sudskim predmetima pogodnim za medijaciju (Sudski savet Kosova, februar 2020)
- › Protokol za upućivanje predmeta na medijaciju (Sudski savet Kosova, 01.03.2022)
- › Uputa za neupućivanje slučajeva porodičnog nasilja (Kancelarija glavnog državnog tužioca, 27.05.2021)

- › Rešenje br. 82/2020 (30.04.2020) Sudskom savetu Kosova (SSK) o primeni online metode postupka medijaciju na sudovima Kosovo
- › Direktiva 2008/52/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 21 maja 2008 o određenim aspektima medijacije u građanskim i trgovačkim predmetima
- › Model zakona o međunarodnoj komercijalnoj medijacija i međunarodnim sporazumima o sporu koji proizlaze iz medijacije, 2018
- › Uredba (EU) 2019/1150 Evropskog parlamenta i Saveta od 20 juna 2019 o promovisanju pravednosti i transparentnosti za poslovne korisnike usluga online medijacije
- › Besim M. Kajtazi: Sažetak zakonodavstva o medijaciji u Kosovo, Shkrola, Priština, april 2022
- › Medijacija na Kosovu: uvidi i preporuke, Alternativni centar za rešavanje sporova (ADRC), 2020
- › Priručnik - Medijacija na Kosovu - Procesi i veštine, Partneri-Kosovski centar za upravljanje sukobima, Dr. Laina Reynolds Levy, Partneri za demokratske promene, mart, 2011;
- › Besim Kelmendi: Priručnik za medijaciju kao alternativni sudski postupak za rešavanje sporova između stranaka, Priština 2020
- › Besim Kelmendi: Pravna analiza pravnih inovacija povezanih sa alternativnim postupkom medijacije, Priština, oktobar 2018
- › Hajrullah Mustafa: Medijacija u pravosudnom sistemu Kosovo i njegova pozitivna efikasnost, Opinio Juris, br. 1/2015
- › Priručnik za obuku: Zakon o medijaciji – USAID, april 2012
- › Smernice sa primerima sporazuma medijaciji, USAID, april 2021
- › B. Biti, S. Fekolli, J. Çyrbja: Načelo poverljivosti u postupku medijacije – komparativna analiza albanskog prava, UNCITRAL oglednog prava i Direktive EU-a 200852EZ

Mitrovicë/a

www.mediation-mitrovica.org

info@mediation-mitrovica.org

facebook.com/adrc.mediation